

Коваленко В.В.

здобувач,

Хмельницький національний університет

ДІАГНОСТИКА НА ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У конкурентному середовищі менеджери підприємств часто звертаються до економічних та управлінських інструментів, які дозволяють оптимізувати менеджмент організації. Саме таким інструментом є діагностика підприємства.

Проте, дослідження теорії та практики діагностики, включаючи діагностику життєвих циклів підприємства, показує, що вона часто будується не за принципом перспективності, а, на жаль, слугує тільки інструментом аналізу систем без виходу на розробку пропозицій по їх покращенню для ухвалення та реалізації управлінських рішень.

Проблеми сутності та закономірностей моделей життєвого циклу підприємства досліджувалися такими науковцями, як: І. А. Бланк, Р. А. Попов, Л. О. Лігоненко, С. В. Корягіна, З. Є. Шершньова та ін.

Розвиток кожного підприємства має циклічний характер, тобто проходить через певні стадії життєвого циклу, що визначають особливості фінансової, виробничо-господарської, інвестиційної та інших видів діяльності. На наш погляд, головними причинами циклічного розвитку підприємства слід вважати зміну ціннісних орієнтацій та установок залежно від змін зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Щодо життєвого циклу підприємства, то вченими розроблено і представлено досить велику кількість праць із теорії життєвого циклу, однак досі між різними дослідниками немає єдиної думки щодо кількості її стадій.

Т. Базаров висловлюється таким чином: «Управління функціонування організації по шкалі часу може бути представлено в термінах життєвого циклу, що означає як процесуальність розвитку, так і його стадійність» [1, с. 125].

С. В. Корягіна розглядає життєвий цикл як сукупність стадій, які створюють значне коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, після якого його цінності та напрями діяльності можуть принципово змінюватися [2, с. 6]. Ми погоджуємося із думкою автора, та вважаємо незаперечним той факт, що загальна тривалість життя підприємства може включати декілька життєвих циклів. Окрім того, на нашу думку, за сприятливих умов та грамотного управління життєвий цикл підприємства може бути скільки завгодно розтягнутим у часі.

Діяльність підприємства з моменту його створення та до моменту ліквідації/реорганізації умовно можна поділити на певну кількість стадій життєвого циклу, які класифіковані в роботах багатьох вчених за різними підходами.

У працях більшості дослідників при розподілі етапів життєвого циклу підприємства присутні наступні п'ять стадій: стадія народження, стадія росту, стадія зрілості, стадія старіння та стадія ліквідації або відродження. Усі

автори роблять акцент на наборі унікальних характеристик та особливостей кожного етапу своєї моделі.

На наш погляд, суттю діагностики на етапах життєвого циклу підприємства є визначення відповідності стану підприємства характеристикам того чи іншого етапу життєвого циклу із метою виявлення тенденцій розвитку підприємства та можливості використання управлінських механізмів, які відповідають цій стадії, для запобігання негативних тенденцій розвитку та підтримки ефективного функціонування підприємства у довгостроковій перспективі.

Подальше дослідження щодо проведення діагностики підприємства буде засновано на використанні п'ятиетапної моделі життєвого циклу, яка включає: народження, зростання, стабільність, занепад та відродження.

Перший етап життєвого циклу характеризує народження підприємства, визначення його структури, політики та місії, формування його потенціалу. Перш за все проводиться діагностика інноваційної ідеї: аналізується ідея ініціатора та розробляється концепція проекту. Особлива увага приділяється діагностиці умов для реалізації початкового задуму, оцінці життєздатності ідеї та налагодження випуску продукції.

Наступним етапом життєвого циклу підприємства є зростання, при якому підприємство визнається споживачами, постачальниками та кредиторамі. Найбільш важливим показником, який характеризує цикл підприємства, є зміна обсягу продажу та прибутку, оержаного від реалізації товарів підприємства. Методи діагностики, які використовуються при визначенні обсягів продажу: методи експертних оцінок, економіко-статистичні методи та методи прямого рахунку.

Стадії зростання притаманне захоплення підприємством частки на ринку. Визначити частку досліджуваного підприємства на ринку можливо за допомогою таких форм діагностики як: аналітична, експертна, діагностика на моделі.

Етап стабільності підприємства повинен бути найбільш тривалим, економічно прибутковим періодом його діяльності, що можна визначити основною метою діагностики та управління етапами життєвого циклу підприємства. Тут завданням діагностики виступає визначення доцільності зміни підприємством сектору ринку та чи проводити пошук нового напрямку діяльності. На різних етапах життєвого циклу підприємства процес діагностування має свої характерні особливості та цілі.

Підприємство, що знаходиться на стадії стабільності проводить діагностику основних фондів, під час якої визначається динаміка основних показників, виконання плану за їх рівнем та причини змін [4, с. 142].

Вступаючи у стадію занепаду, як і на стадії народження, головним завданням підприємства є боротьба за виживання та стабільність. Основним напрямком діагностики виступає пошук шляхів виходу із критичного стану та знаходження альтернатив розвитку.

За результатами проведеної діагностики потрібно проводити зміни, які необхідні на кожному етапі. Це можливо тільки за умов ефективної команди менеджерів, які визначають необхідність змін, розробляють системні заходи

щодо їх впровадження, а також прогнозують їх ефективність та вплив на наступний етап життєвого циклу.

Отже, на кожному етапі життєвого циклу підприємства, функціональною ознакою підприємства є його стійкість як міцність та надійність елементів, горизонтальних, вертикальних та інших зв'язків всередині системи, здатність витримувати внутрішні та зовнішні навантаження, відновлювати усталений нормальний стан після раптового його порушення будь-яким внутрішнім або зовнішнім фактором.

Список використаних джерел:

1. Базаров Т. Ю. Управление персоналом: Учеб. пособие / Т. Ю. Базаров. – М.: Мастерство, 2012. – 224 с.
2. Корягіна С. В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2004. – 21 с.
3. Васильківський Д. М. Визначення елементів діагностики етапів життєвого циклу підприємства як факторів підвищення економічного потенціалу / Д. М. Васильківський // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 4. – С. 118-122.
4. Князевич А. О. Управління стадіями життєвого циклу підприємств / А. О. Князевич // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія «Економіка». – Випуск 2 (36). – 2012. – С. 140-143.

Краля В.Г.

старший викладач;

Голованова А.Є.

старший викладач,

*Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка*

РОЗВИТОК ТВАРИННИЦЬКОГО НАПРЯМУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Одним із важливих факторів підвищення ефективності виробництва є його спеціалізація. Під спеціалізацією сільськогосподарського виробництва розуміють суспільний поділ праці, за якого засоби виробництва та робоча сила зосереджуються на виробництві відповідного виду товарної продукції з урахуванням природно-економічних умов. Економічне значення спеціалізації полягає в тому що вона сприяє концентрації виробництва певних видів продукції в зонах та районах з найбільш сприятливими економічними умовами.

Раціональна спеціалізація сільськогосподарського виробництва передбачає встановлення певних пропорцій між його галузями. Найбільш економічно вигідна спеціалізація сільськогосподарського підприємства визначається інтересами колективу, необхідністю найбільш раціонального використання умов виробництва, відповідно до вимог ринку.